

(i) Printed Pages: 4

Roll No.

(ii) Questions : 6

Sub. Code :

0	5	0	4
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	6
---	---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 6th Semester
(2054)

ENGLISH

Paper : Elective

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 90

Note :— Attempt ALL questions. Attempt all parts of each question together. Write legibly.

SECTION—I

1. Write short notes on any five of the following literary terms :

- (a) Picaresque Novel
- (b) Point of View
- (c) Stream of Consciousness
- (d) Gothic Novel
- (e) Bildungsroman
- (f) Regional Novel
- (g) Historical Romance.

5×3=15

2. Answer any FIVE of the following questions in about 40-50 words each :—

- (a) How did Raju deal with his customers as a tourist guide ?
- (b) How did the boys at Raju's school behave in the absence of the teacher ?
- (c) What role did Velan's sister play in establishing Raju as a saint ?
- (d) How did Raju come in contact with Rosie ?

- (e) How did Raju's mother feel when Rosie began to live in their house ?
- (f) How did Raju arrange Rosie's first appearance on stage ?
- (g) Describe in brief Raju's life in prison. $5 \times 3 = 15$
3. Answer any **THREE** of the following in about **100-120** words each :—
- (a) Describe Raju's early life and schooling before he became a tourist guide.
- (b) Write a note on the cobra dance episode and its significance in the story.
- (c) Describe the town of Malgudi as presented in *The Guide*.
- (d) Write an essay on Raju-Rosie relationship in *The Guide*.
- (e) Describe Raju's role as a pseudo-saint in the novel. $3 \times 5 = 15$

SECTION—II

4. Write an essay on any **ONE** of the following topics :—
- (a) Artificial Intelligence
- (b) Swachh Bharat Abhiyan
- (c) Importance of Good Manners
- (d) Mental Health is as important as Physical Health. 15
5. Write a report with recommendations on the parking and refreshment facilities in your growing company. Write the report in the form of a letter, supposing that you are the Estate Manager.

OR

Write a report on the shortage of skilled labour in the factory and suggest steps to overcome the problem. 15

6. Translate the following passage into **English** :—

ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਵੈਸ਼ਨਵ ਕੁੱਲ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਸੱਚ ਅਤੇ ਅਹਿੰਸਾ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਤੇਰ੍ਹਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ

ਸੰਕੋਚਸ਼ੀਲ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਰਾਜਕੋਟ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੋਈ। ਸਤਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਉਹ ਬੈਰਿਸਟਰ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੰਗਲੈਂਡ ਚਲੇ ਗਏ। ਸਨ 1888 ਵਿੱਚ ਉਹ ਬੈਰਿਸਟਰੀ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਵਾਪਿਸ ਆਏ। ਆਪਣੀ ਸਿੱਖਿਆ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਭਾਰਤ ਆਏ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਘਰ ਖਾਲੀ ਵਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ। ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦੀ ਮਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਚੁਕਾ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਉਹ ਉਦਾਸ ਰਹੇ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੁੰਬਈ ਵਿੱਚ ਵਕਾਲਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਤਿਆਰੀ ਕਰਕੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦੇ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਥੇ ਸਭ ਕੁਝ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸੁਭਾਵ ਵਿੱਚ ਸੰਕੋਚ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਹੇ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਹੱਥ ਪੈਰ ਕੰਬ ਗਏ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਲਈ ਖੜੇ ਹੋਏ, ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ ਗਿਆ। ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਉਹ ਰਾਜਕੋਟ ਵਾਪਿਸ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਅਰਜੀਆਂ, ਦਾਅਵੇ ਆਦਿ ਲਿਖ ਕੇ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦੇ ਸਰਵਜਨਿਕ ਹਿੱਤ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮ ਦੁਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਨੋਖੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਵੀਹ ਸਾਲ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬਤੀਤ ਹੋਏ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਪਿਛੜੇ ਹੋਏ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਫਰੀਕਾ ਭੇਜੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਨੇ ਭਿਅੰਕਰ ਅੰਦੋਲਨ ਚਲਾਇਆ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ ਜਾਣਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਕਈ ਤਸੀਰੇ ਸਹਿਣੇ ਪਏ। ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਵੀ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਕਈ ਅਮਨੁੱਖੀ ਅਤਿਆਚਾਰ ਵੀ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਲਈ ਵੀ ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏ।

ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਕਾ ਜਨਮ ਵੈਸ਼ਣਵ ਕੁਲ ਮੇਂ ਹੁਆ ਥਾ, ਇਸਲਿਏ ਸਤਯ ਔਰ ਅਹਿੰਸਾ ਮੇਂ ਤਨਕਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਆਰਮ੍ਯ ਸੇ ਹੀ ਰਹਾ। ਟੇਰਹ ਵਰ੍ਥ ਕੀ ਅਵਸਥਾ ਮੇਂ ਵਿਵਾਹ ਹੋ ਗਯਾ। ਬਾਲਯਾਵਸਥਾ ਮੇਂ ਵਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੰਕੋਚਸ਼ੀਲ ਥੇ।

उनकी शिक्षा अधिकतर राजकोट में ही हुई। 17 वर्ष की आयु में उनको बैरिस्टरी की शिक्षा प्राप्त करने के लिए इंग्लैंड भेजा गया। सन् 1888 में वह बैरिस्टरी पास करके भारत लौट आए। अपनी शिक्षा समाप्त करके जब वह भारत लौटे तो उन्हें अपना घर सूना दिखाई पड़ा। उनकी स्नेहमयी माता का पहले ही स्वर्गवास हो चुका था। बहुत दिनों तक वे उदास रहे। परन्तु कुछ समय के बाद एक असफल वकील के रूप में बम्बई में वकालत शुरू की। वह खूब तैयारी करके अदालत में जाते पर वहां सब-कुछ भूल जाते, क्योंकि अभी तक स्वभाव का संकोच दूर न हुआ था। इसलिए वह अपने पहले मुकद्दमे में पूर्ण रूप से असफल रहे। मुकद्दमे की पैरवी करते समय हाथ-पैर कांप गये तथा जैसे ही बहस करने के लिए खड़े हुए कुछ भी न बोला गया। निराश होकर वह राजकोट आ गये और अर्जियां, दावे आदि लिखकर अपनी जीविका अर्जित करने लगे। मगर गांधी जी के सार्वजनिक हित के लिए किए गए कार्य दुनिया में अनोखे हैं। उनके जीवन के 20 वर्ष दक्षिणी अफ्रीका के आन्दोलन में व्यतीत हुए। उन्होंने इस आन्दोलन के द्वारा अपने पिछड़े हुए तथा घृणित समझे जाने वाले भारतीयों के अधिकारों की रक्षा की। उन दिनों दक्षिणी अफ्रीका में अंग्रेजों के खेतों पर काम करने के लिए हजारों भारतीय किसान भारत सरकार ने अफ्रीका भेजे थे। उनके साथ बहुत बुरा बर्ताव किया जाता था। इसको दूर करने के लिए गांधी जी ने भयंकर आंदोलन छेड़ा, जिसका संचालन भी उन्होंने स्वयं ही किया। उसमें उन्हें जेल जाना पड़ा और कठोर यातनाएं भी सहनी पड़ी। गांधी जी पीटे भी गए तथा उन पर उनेक प्रकार के अमानुषिक अत्याचार भी किए गए। लेकिन वह उद्देश्य से पल भर को भी न डिगे।